Нұрмышева Шәрбат Арзықұлқызы

КӘСІБИ ҚАЗАҚ ТІЛІ

Журналистика мамандығы
бойынша
оқу-әдістемелік құралы

Алматы, 2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІ

ҚАЗАҚ ФИЛОЛОГИЯСЫ КАФЕДРАСЫ

Нұрмышева Шәрбат Арзықұлқызы

КӘСІБИ ҚАЗАҚ ТІЛІ

Журналистика мамандығы бойынша
оқу құралы

Алматы 2023

УДК 811.512.122(075.8)
ББК 81.2 Каз.я73
Н83

Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ
Республикалық оқу-әдістемедік кеңесі ұсынған
Хаттама №6, 15.03.2023

Пікір жазғандар:

Ұзақбаева С.А., *педагогика ғылымдарының докторы, профессор*
Дүйсембекова Л.С., *филология ғылымдарының докторы, доцент*

Н83 Нұрмышева Ш.А.
Кәсіби қазақ тілі. ЖОО орыс тілінде оқитын Журналистика мамандығына арналған оқу құралы / Алматы: Абылай хан атындағы Қазақ ХҚжӘТУ, «Полилингва» баспасы, 2023. - 144 б.

ISBN 978-601-270-587-4

Оқу құралы жоғары оқу орындарындағы журналистика факультетінің орыс тілінде білім алатын қазақ тілін орташа және жоғары деңгейде меңгерген үйренуші топтарына арналған. Журналистика мамандығына арналған «Кәсіби қазақ тілі» оқу құралының мақсаты – бүгінгі күн талабына сай, студенттерге қазақ тілін сөйлеу құралы ретінде еркін меңгертіп, ауызша, жазбаша сөйлеу дағдыларын дамыту. Сондай-ақ, кәсіби терминдермен, сөздікпен, мәтіндермен, грамматикалық минимумдармен жұмыс істеуге үйретіп, мамандық тілінде сөйлеуге машықтандыру, кәсіби тілдік құзіреттіліктерін қалыптастыру.

ISBN 978-601-270-587-4

УДК 811.512.122(075.8)
ББК 81.2 Каз.я73

© Нұрмышева Ш.А., 2023
© «Полилингва» баспасы, 2023

МАЗМҰНЫ

1.	Журналистика – батылдардың мамандығы........	7
2.	Журналистік зерттеу..	16
3.	Журналистік аналитика..	24
4.	Журналистика – бұл ақпарат.................................	31
5.	Жаңалықтар қалай жазылады?............................	39
6.	Нәтижелі сұхбат...	47
7.	Пресс-конференция..	56
8.	Әлемге әйгілі газеттер..	64
9.	Замануи журналистика..	72
10.	Салалық журналистика..	81
11.	Әлеуметтік журналистика....................................	91
12.	Әскери журналистика...	100
13.	Тығыз уақыт – түйінді ой....................................	109
14.	Медианарық талаптары, монетизация................	116
15.	Конвергентті журналистика................................	122
	Глоссарийлер...	128
	Пайдаланылған дереккөздер.................................	131
	Бейнекөріністер бойынша сілтемелер...................	133
	Әдебиеттер..	134
	Жиі қолданылатын сөздер мен тіркестер............	135
	Грамматикалық анықтағыш.................................	139

Шартты белгілер:

	- тыңдалым
	- жазылым тапсырмасы
	- айтылым тапсырмасы
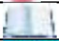	- оқылым
	- диалог
	- топтық жұмыс
	- өзіндік жұмыс

АЛҒЫСӨЗ

Мемлекеттік тілміздің қоғамдық рөлін арттырып, әлеуметтік қызметін күшейтуге баршамыз да мүделіміз. Сондықтан да бүгінгі таңда болашақ маман иелерін кәсібіне қарай бағыттай отырып білім беру зор қажеттілікке ие болып отыр. Қазақ тілін кәсіби түрде меңгеріп, кәсіби дискурсқа тосылыссыз еркін түсе білу болашақ маманның сұраныстағы аса маңызды қабілеттерінің бірі болып саналады.

Осыған орай орыс тобы білімгерлеріне кәсіби қазақ тілін оқытудағы басты мақсат – қазақ тілінде сөйлеу, жазу, баяндауды мамандықтарына қатысты жетілдіріп, лексикасын байыта отырып, ғаламдану үдерісінде мемлекетіміздің жедел дамуына үлес қосатын адам капиталын даярлау барысында мемлекеттік тілді меңгерген мамандар қатарын көптеп қалыптастыру.

Журналистика мамандығының орыс тобына арналған «Кәсіби қазақ тілі» оқу-әдістемелік құралының мақсаты – бүгінгі күн талабына сай, студенттерге қазақ тілін сөйлеу құралы ретінде емін-еркін меңгертіп, ауызша, жазбаша сөйлеу дағдыларын дамыту. Сондай-ақ, кәсіби терминдермен, сөздікпен, мәтіндермен жұмыс істеуге үйретіп, мамандық тілінде сөйлеуге машықтандыру, кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру.

Ұсынылып отырған оқу құралы кәсіптік білім беру мамандығы тілінде қазақша сөйлетуге бағытталғандықтан негізгі назар лексикалық материалды меңгертуге арналған, заманауи журналистика талаптарын қамтитын 15 тақырыптан, түрліше иллюстрациялардан, қазақстандық белгілі телеарналардан алынған бейнекөріністерден, глоссарийлер мен сөздіктен тұрады. Оқу-әдістемелік құралы журналистика мамандығына қатысты арнайы екінші тілді оқытудағы әлемдік білім кеңістігі тәжірибесіне бағдарландырылып, коммуникативтік-кәсіптік біліктілік қалыптастыруды көздейді. Ұсынылған әрбір тақырып журналистикадағы жаңа трендтер мен заманауи талаптардың

теориялық және практикалық сипатын қамти отырып, білімгердің болашақ маман ретіндегі креативті ойану құзыреттілігін дамытады. Түрлі ақпарат көздерінен іріктеліп, сарапталып алынған тыңдалым, оқылым мәтіндері білімгердің қазақ тіліндегі сөздік қорын молайтып, метатілдік бірліктерді еркін қолдану мүмкіндіктерін кеңейтіп, кәсіби-практикалық таным-түсінігін кеңейтеді. Тақырыппен орайластырып берілетін репортаж, комментарий, сұхбат, мақала, пресс-релиз, лид т.б. шығармашылық тапсырмалар болашақ журналистің кәсіби шыңдай түседі. Тақырыптың практикалық-теориялық мазмұнын ашатын мәтіндер негізінде әр түрлі технологиялар мен әдіс-тәсілдер қолданылып, тілдік қарым-қатынастың төрт түріне негізделген әртүрлі тапсырмалар мен кәсіби жағдаяттар берілді. Сонымен қатар мәтін мазмұнымен сабақтастырыла берілген грамматикалық анықтағыштар білімгердің жазылым сауаттылығы құзыреттілігін арттырып, тілдік дағдылардың қалыптасуына мүмкіндік жасайды.

Нұрмышева Шәрбат Арзықұлқызы

КӘСІБИ ҚАЗАҚ ТІЛІ

Журналистика мамандығы бойынша

Оқу құралы

“Полилингва” баспасында беттеліп таралды
Баспа басшысы
Есенгалиева Б.А.
Беттеуші және әрлеу
Кынырбеков Б.С.

Тапсырыс № 3315. Таралымы 300 дана
“Полилингва” баспасы. Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ
050022, Алматы қ., Мұратбаев к-сі, 200
Тел.: +7 (727) 292-03-84, 292-03-85, ішкі 21-19
E-MAIL: KAZUMO@ABLAIKHAN.KZ, ABLAIKHAN@LIST.RU